

Письменниця — про участь у цьогорічному Паризькому книжковому салоні та своє життя в Австрії

Вона торкається складних і дражливих тем, вивчає психоаналіз та розмірковує про еміграцію. Свої твори пише тільки влітку. Такі «літературні вакації» подарували нам два романи: «Твоя дитинка» та «Татцельвурм. Тірольська історія».

Ірися Ликович — молода українська письменниця родом із Закарпаття — розповідає про участь у цьогорічному Паризькому книжковому салоні, навчання в Австрії та свій новий роман.

— Ірисю, ви разом із іншими українськими письменниками взяли участь у XXXII Паризькому книжковому салоні. В пресі можна прочитати діаметрально протилежні думки з цього приводу. А яка ваша думка?

— У Франції була не вперше, тому більше перебувала в ейфорії не від Парижа, а від можливості зустрітися з іншими українськими письменниками. Я вже відвідувала схожі заходи у Відні, наприклад, відомий Buchmesse. У Франції ж, повторюся, була націлена на спілкування — з колегами, читачами... Раділа кожному, хто приходив на наші презентації. Живучи у Відні, добре знаю цей тип людей (до котрих також частково належу) — емігрантів першого-другого покоління, що ностальгують за рідним. Вони приходять із дітьми, всі — у вишиванках, очі блищать. Своєю поставою гордо демонструють спорідненість із тими, до кого прийшли. Я люблю спілкуватися з емігрантами, бо вони ставлять саме ті запитання, які хвилюють і мене, вони мають проблеми та радощі, схожі на мої.

Отже, українців запросили до Парижа з однією метою — продати авторські права на наші твори. Вітчизняні видавці зробили можливе й неможливе, щоби вибороти для нас оте кількадедне місце під паризьким книжково-видавничим сонцем.

Вочевидь, для українських письменників це була неабияка подія! Але чи була вона подією для французів? Навряд. Більше зацікавленості, як на мене, може спричинити видання наших книжок у французькому перекладі.

— Літературні заходи в Парижі не відвідали представники Посольства України у Франції. Чи не хотіли б письменники якимось чином відреагувати на таку апатію наших дипломатів?

— Я летіла до Франції іншим рейсом, ніж українські письменники, й не була на першому виступі в бібліотеці імені Петлюри. Мене ця тема якось оминула. Я ось зараз уперше прочитала у пресі про це: Євген Положій писав, що, мовляв, вони заблукали. Ви знаєте, у Відні також час від часу відбуваються літературні заходи (кілька з них організувала я у стінах університету за сприяння професора Алоїза Волдана), то представники посольства тільки один раз відреагували мейлом на запрошення, а так взагалі ігнорують. Звичайно, ці події порівнювати з Паризьким салоном смішно. Але я про те, що не варто чекати від інших якоїсь великої уваги та шани. Моє кредо — відповідати за свої вчинки і дбати про власне позитивне ставлення до інших. Хоча, звичайно, прикро, що свої часто не підтримують своїх.

— Ви живете і працюєте в Австрії, вивчали германістику у Віденському національному університеті. Як даєте раду написанню робіт, перебуваючи в іншому мовному середовищі, зрештою, світі?

— Ну, мені зараз у письменницькому розумінні взагалі важко. Ніби між двома берегами плаваєш і до жодного не можеш пристати. Врешті, до якого б ти не пристав, усюди почуватимешся дещо незатишно.

Інша проблема, з якою я зіштовхнулася, живучи між двома світами, — не знаєш, на якого читача орієнтуватися. Очевидно, це велика різниця — писати про Євросоюз для українського читача і про Україну — для читача європейського. Австрійські видавці беруть переклад того українського письменника, в творчості якого є бодай трохи «української екзотики», де порушують українські питання. Адже про Відень може написати будь-який віденець. (І гроші за переклад не треба нікому платити.) Однак я живу в Австрії й не можу писати про непрожите мною. Тож пишу про те, що торкає передусім мене. Як я казала в інтерв'ю для тірольського радіо, своє завдання вбачаю в тому, щоби створити образ мультикультурного українця. Розірвати його психологічні та географічні кордони. Дати йому змогу жити так, як живе більшість молодих європейців.

Германістику я вже майже не вивчаю, бо зараз ось уже рік як навчаюся в магістратурі славістики. Пишу я дуже рідко — на жаль, між роботою та навчанням залишається мало часу для творчості. Але беруся за роботу над певним новим текстом переважно влітку. Це дуже добре. Бо якби мала багато часу, то заповнювала би його штампуванням другорядних текстів. Так уже було одного разу в Кельні — де за рік написала два з половиною романи. І тільки один із них виданий. Інші не варті того, щоб бути подарованими публіці. А так будні відволікають мене від графоманства. Кожна ідея нового роману визріває роками. Маю блокнот, у який записую ці ідеї. Після завершення кожного нового роману починаю заповнювати новий зошит — туди записую зміст наступного роману, «розробляю» персонажів, занотовую ключові теми.

— Ірися, а ви цікавилися, що читають сучасні австрійці?

— З українського — всього кількох авторів: Сергія Жадана, Юрія Андруховича, Оксану Забужко, також дуже люблять Тимофія Гаврилів. Він їм набагато ближчий, ніж

Написав Юлія СТАХІВСЬКА
Понеділок, 16 квітня 2012, 23:00

українцям. Трохи знають Тараса Прохаська. Таня Малярчук видала збірку оповідань німецькою. Зараз мій земляк Андрій Любка має книжку віршів у німецькому видавництві edition BAES. Незабаром презентуватиме її в Інсбруці.

Певний час спостерігала бум на обидва романи Марини Левицької «Коротка історія тракторів українською» та «Два фургони». Але, як і в більшості країн (за свідченням рейтингів), сучасні австрійці люблять Коельо, Еко, Кінга, Мураками, Йонассона. Зі своїх — відносно молодого віденця Даніеля Глатауера (Daniel Glattauer). Звичайно, в кожній книгарні, як і годиться, побачите книжки Ельфріди Єлінек. А загалом тамтешні книгарні — це місця, де можна проводити цілі дні: сидіти, пити каву чи сік, читати, потім покласти товар на полицку й піти додому. Так і роблю, коли хочу відпочити від читання вдома на ліжку.

— З якими стереотипами стосовно українців зіштовхнулися особисто? Як долали дискомфорт емігрантського життя: освіченим людям не відразу таланить знайти себе в чужій країні?

— Медом з ложки мене тут, звісно, ніхто не пригощав. То тільки так декому здається, що десь, за межами України, живеться краще. Звичайно, напевно, трохи краще фінансово. І то тільки тим, кому пощастить з роботою. Адже середньостатистичний українець не працює в Євросоюзі на посаді директора. І тут, і там — всюди, щоб жити, потрібно важко працювати. Я вже, здається, десь у пресі розповідала, як приїхала до Відня по студентській візі з єдиною валізою, не маючи ні житла, ні підтримки. Якщо ти студент-українець у Австрії — твоя доля майже вирішена: легальної роботи не знайдеш. Однак зараз я працюю в міжнародній мовній школі на посаді language trainer (вчитель-мовник), і в мене все гаразд. З посмішкою згадую день, коли одного вечора проходила повз супермаркет і дивилася на фрукти... Зайшла... У кишені мала всього 1 євро. Купила дешеве вино.

На славістиці для нас викладають прекрасні люди — це професор Волдан, який щиро вболіває за українців, сприяє розвиткові всього українського, допомагає організовувати вечори, професори Мозер і Сімонек — вони кохаються в українській культурі. Це люди, котрі перекладають з української, видають власні книжки-дослідження про Україну.

Емігранткою себе не вважаю, бо я у Відні не надовго. От закінчу магістратуру — й подамся далі, не люблю засиджуватися на одному місці: втрачається відчуття того, що

Написав Юлія СТАХІВСЬКА
Понеділок, 16 квітня 2012, 23:00

живу. Хоча, насправді це хвороба — намагання втекти від себе, навіть коли розумієш, що від себе не втечеш.

— І насамкінець — таке звичне для письменника запитання: над чим працюєте зараз?

— Наразі відкрию таємницю про новий роман, котрий вийде у видавництві «Фоліо» у вересні цього року. Називається «Віртуалка», у якому порушено, як на мене, дуже важливі для всього світу питання одного з найприбутковіших інтернет-бізнесів. Бізнес-веб-кам — Інтернет-проституція. Трохи цієї теми торкалися в австрійському фільмі «Експорт-імпорт», який можна побачити й на українських сайтах, щоправда, в російському перекладі. Ключовим питанням є «Хто ж є хто?». Хто вони, оті люди по обидва боки екранів?

Насправді я дуже мало пишу. На рік, може, всього один-два місяці. Інколи цілий рік випускаю. Пишу тільки влітку, бо більше немає часу, і мрію закинути всі ці людські умовності й податися світ за очі, мандрувати, проживати життя цікаво, робити нісенітниці, прокидатися десь на березі річки, моря чи океану й не думати про те, що ми вічно мусимо функціонувати для чогось. Але колективне підсвідоме у мені, як і в більшості вихідців із глибинок, дуже сильне й живуче — воно міцно засіло в голові та примушує мене функціонувати так, як від мене того вимагає суспільство. На жаль, я бунтівниця у підпіллі — мрію про бунт, а його не роблю. Про це й буде мій наступний роман, котрий існує тільки як кістяк. Чекаю літа — може, щось народиться. А якщо ні — тоді вже через рік.